

Waldemar WOJTAN

Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ

Geneza i działalność Stowarzyszenia Kombatantów Misji Pokojowych ONZ

Streszczenie

Polska jest krajem, który w sposób szczególny docenia wartość wolności i pokoju. W historii świata zapisane są dokonania naszych obywateli w niesieniu pomocy krajom i narodom, które jej potrzebowały. W ten pokojowy pejzaż szczególnie wpisuje się służba Polaków pod sztandarami ONZ, UE, OBWE i NATO. W wielu rejonach świata polski mundur kojarzy się z determinacją, odwagą i szacunkiem dla innych kultur i religii. Polscy żołnierze pełniący służbę na różnych kontynentach, nierzadko w ekstremalnie trudnych warunkach politycznych, militarnych i klimatycznych, wielokrotnie potwierdzali swój najwyższy próby żołnierski profesjonalizm, doskonale zdając egzamin z rzemiosła wojskowego, odwagi, kreatywnego myślenia i szybkiego dostosowywania się do specyficznych warunków.

Weteranów, byłych uczestników misji pokojowych, dzieli wiele: wiek, czas pełnienia misji, jej miejsce, ale łączy jedno – świadomość, że ich wysiłek przyczynił się do budowy lepszego i bardziej bezpiecznego świata. Od 1999 r. wszystkich Polskich peacekeeperów stara się również integrować Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ, którego codzienna działalność to, poza pomocą osobom poszkodowanym i rodzinom tych, co na misjach oddali życie, popularyzacja w społeczeństwie celów i zadań operacji pokojowych, idei obronności oraz wychowanie patriotyczne, zwłaszcza młodzieży. Celem Stowarzyszenia jest upowszechnianie wiedzy o roli ONZ w zapewnianiu globalnego bezpieczeństwa i pokojowego rozwiązywania konfliktów, a zwłaszcza wiedzy o zaangażowaniu Wojska Polskiego w operacjach pokojowych poza granicami państwa. Członkowie Stowarzyszenia biorą udział w konferencjach oraz sympozjach naukowych i wykładach. Stowarzyszenie inspirowa działalność wydawniczą, wspiera studentów wyższych uczelni w pisaniu prac licencjackich i magisterskich oraz rozpraw doktorskich o tematyce misji prowadzonych poza granicami państwa.

Słowa kluczowe: operacje pokojowe, ONZ, SKMP ONZ.

Polska jest krajem, który w sposób szczególny docenia wartość wolności i pokoju. W historii świata zapisane są dokonania naszych obywateli – żołnierzy, funkcjonariuszy policji i specjalistów cywilnych – w niesieniu pomocy krajom i narodom, które jej potrzebowały. W ten pokojowy pejzaż szczególnie wpisuje

się nasza służba pod sztandarami Organizacji Narodów Zjednoczonych, Unii Europejskiej, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Sojuszu Północno-atlantycznego.

70 lat temu, 27 lipca 1953 r., podpisano w Pan Mun Jom układ rozejmowy, który zakończył wojnę w Korei¹. Do udziału w Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych powołanej do jego kontroli obok Szwecji, Szwajcarii i Czechosłowacji została zaproszona Polska, która wysłała tam 301 żołnierzy². Tak rozpoczęła się służba żołnierzy Wojska Polskiego dla pokoju.

Kolejne wielonarodowe komisje – monitorujące przestrzeganie umów pokojowych, kończących krwawe konflikty zbrojne – prowadziły działalność z udziałem polskich żołnierzy w Indochinach³ oraz Nigerii⁴.

W wielu rejonach świata polski mundur kojarzy się z determinacją, odwagą, szcunkiem dla innych kultur i religii. Nasi żołnierze, którzy wraz z partnerami z innych państw pełnią służbę na różnych kontynentach, nierzadko w ekstremalnie trudnych warunkach politycznych, militarnych i klimatycznych, wielokrotnie potwierdzali swój najwyższej próby żołnierski profesjonalizm, doskonale zdając egzamin z rzemiosła wojskowego, odwagi, kreatywnego myślenia i szybkiego dostosowywania się do specyficznych warunków. Uznanie i doświadczenie zdobyte przez Polaków w komisjach międzynarodowych zaowocowało tym, iż 50 lat temu Organizacja Narodów Zjednoczonych zaprosiła Polskę do udziału w misji pokojowej w Egipcie⁵, ustanowionej rezolucją 340 Rady Bezpieczeństwa ONZ z 25 października 1973 r.

Misja ta otrzymała nazwę Drugie Doraźne Siły Pokojowe Organizacji Narodów Zjednoczonych (Second United Nations Emergency Force) UNEF II. Ustanowiono ją w celu nadzorowania zawieszenia ognia pomiędzy wojskami Egiptu i Izraela. W wyniku porozumień zawartych w styczniu 1974 r. i wrześniu 1975 r., mandat UNEF II poszerzono o takie zadania, jak nadzorowanie rozmieszczenia wojsk zwaśnionych krajów oraz sprawowanie kontroli nad strefą buforową. Mandat sił pokojowych był przedłużany i modyfikowany rezolucjami Rady Bezpieczeństwa: 341 (1973), 346 (1974), 362 (1974), 368 (1975), 371 (1975), 378 (1975), 396 (1976) 416 (1977) i 438 (1978)⁶.

Od tego czasu przez pół wieku zwarte polskie kontyngenty wojskowe wypełniały zadania mandatowe pod flagą Organizacji Narodów Zjednoczonych w misjach ONZ na Bliskim Wschodzie. Na przestrzeni dziesięcioleci działalności ope-

¹ Ch. Birchmeier, M. Burdelski, E. Jendraszczyk, *50-lecie Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych w Korei*, Toruń 2003, s. 21.

² Ibidem, s. 28.

³ W. Kozaczuk, *Misje pokojowe Wojska Polskiego 1953–1978*, Warszawa 1978, s. 62.

⁴ Ibidem, s. 150.

⁵ D. Kozerański, *Udział jednostek Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973–2003. Wybrane problemy*, Warszawa 2004, s. 10.

⁶ UNEF II. *Drugie Doraźne Siły Pokojowe Organizacji Narodów Zjednoczonych*, https://www.unic.un.org.pl/misje_pokojowe/unefii.php, [dostęp: 10.10.2023].

racji pokojowych ONZ ewoluował charakter ich funkcji. Pierwsze misje cechowały się zadaniami rozdzielająco-obszaryjnymi, które w kolejnych latach rozszerzano i zmieniano⁷. Polska była jednym z wiodących państw uczestniczących w misjach pokojowych ONZ. Wieloletni staż i nabyte doświadczenia sprawiły, że Polacy byli zawsze mile widziani wszędzie tam, gdzie istniała potrzeba wysłania żołnierzy w błękitnych hełmach i beretach.

W ciągu tych 70 lat ponad 120 tys. Polaków, głównie żołnierzy Wojska Polskiego, pełniło i pełni służbę poza granicami państwa w 89 pokojowych, humanitarnych i stabilizacyjnych misjach⁸ ustanowionych i organizowanych przez ONZ, OBWE, UE oraz NATO, 123 z nich zapłaciło za to cenę najwyższą⁹.

35 lat temu, 10 grudnia 1988 r. Siły Pokojowe ONZ „za zapobieganie konfliktom zbrojnym i tworzenie warunków do negocjacji” zostały uhonorowane Pokojową Nagrodą Nobla¹⁰. Jednym z towarzyszących Sekretarzowi Generalnemu ONZ Javierowi Pérezowi de Cuéllar podczas ceremonii jej odbioru w Oslo był polski żołnierz, saper st. chor. sztab. Edward Ziobro, wielokrotny uczestnik misji pokojowych, wieloletni członek Stowarzyszenia, który 18 lipca 2023 r., po długiej chorobie odszedł na wieczną wartę. Jego udział w tej uroczystości stanowił wyraz uznania społeczności międzynarodowej dla wkładu naszego kraju w realizację idei aktywnego uczestnictwa w operacjach pokojowych ONZ.

Godny podkreślenia jest fakt, iż Polakom powierzano najwyższe stanowiska w misjach pokojowych ONZ. Trzem generałom WP przypadł zaszczyt piastowania stanowiska dowódcy misji (Force Commander): gen. dyw. dr Roman Misztal od września 1991 r. do listopada 1994 r. był dowódcą UNDOF (Wzgórza Golan, Syria)¹¹, obecny Prezes Zarządu Głównego SKMP ONZ gen. bryg. dr Stanisław Woźniak od kwietnia 1995 r. do września 1997 r. był dowódcą UNIFIL (Liban)¹², gen. dyw. dr Franciszek Gągor od sierpnia 2003 r. do stycznia 2004 r. był dowódcą UNDOF (Wzgórza Golan, Syria)¹³, a gen. bryg. Bolesław Izydorczyk był w latach 1997–1998 szefem obserwatorów w Tadżykistanie (UNMOT)¹⁴.

⁷ R. Depczyński, *Siły pokojowe ONZ wobec współczesnych konfliktów zbrojnych. Liban – studium jednego przypadku*, Gdynia 2012, s. 34.

⁸ MON, *Misje*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/misje>, [dostęp: 15.10.2023].

⁹ *Centrum Weterana. Pamięci poległych*, https://www.wojsko-polskie.pl/weterani/pamieci_poleglych/, [dostęp: 15.10.2023].

¹⁰ *The Nobel Peace Prize 1988*, <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1988/summary/>, [dostęp: 26.10.2023].

¹¹ *UNDOF 40 years In The Service of Peace*, <https://undof.unmissions.org/sites/default/files/40%20years%20anniversary.pdf>, s. 16, [dostęp: 2.03.2021].

¹² D. Kozerański, *Kontyngenty Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973–1999*, Toruń 2012, s. 189–190.

¹³ *UNDOF. 40 years In The Service of Peace*, op. cit., s. 17.

¹⁴ *Chief Military Observers*, <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unmot/UnmotF.html>, [dostęp: 16.09.2023].

Dziś, niestety, w związku z błędnymi decyzjami politycznymi Prezydenta RP i rządu, na początku XXI w. Polska obecność w misjach ONZ jest symboliczna. Poza 250-osobowym Polskim Kontyngentem Wojskowym w Republice Libańskiej¹⁵, uczestniczy w nich zaledwie kilkunastu obserwatorów, policjantów i żołnierzy. Od czasu, gdy Polska została członkiem NATO, polscy żołnierze wysyłani są głównie na misje stabilizacyjne w ramach Sojuszu.

Wracający z misji pokojowych żołnierze, pragnąc wśród swoich społeczeństw budować etos żołnierza peacekeepera służącego na rzecz pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego oraz popularyzować cele i zadania, które realizowali na misjach, jak również podtrzymywać nawiązane w trudnych i niebezpiecznych warunkach służby osobiste więzi i przyjaźnie, przystąpili do organizowania stowarzyszeń „Błękitnych Beretów”. Głównym celem ich działalności była integracja środowiska oraz reprezentowanie interesy tej grupy kombatantów wobec władz.

Obecnie w licznych państwach Europy, Ameryki, Azji i Australii byli uczestnicy misji pokojowych powołali do życia tego rodzaju stowarzyszenia. Najstarsze stowarzyszenie weteranów misji pokojowych ONZ w Europie powstało w Norwegii¹⁶ w 1960 r.

Byłych uczestników misji pokojowych dzieli wiele: wiek, czas pełnienia misji, jej miejsce, ale łączy jedno – świadomość, że ich wysiłek przyczynił się do budowy lepszego i bardziej bezpiecznego świata. Od 1999 r. wszystkich polskich peacekeeperów stara się również integrować Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ.

Prace nad powołaniem organizacji zrzeszającej byłych uczestników misji pokojowych trwały od jesieni 1998 r. i rozpoczęły się od powołania Grupy Inicjatywnej pod kierownictwem gen. dyw. w st. spocz. dr. Romana Misztala¹⁷. Grupa ta przygotowała dokumenty niezbędne do rejestracji Stowarzyszenia.

Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w Sądzie Okręgowym w Warszawie 31 maja 1999 r. (KRS 0000158391)¹⁸, a już 10 września 1999 r. odbył się Zjazd Założycielski Stowarzyszenia (Pierwszy Krajowy Zjazd Członków), na którym wybrano jego władze naczelne. 30 września 2023 r. odbył się VI Krajowy Zjazd Delegatów, który wybrał obecne władze naczelne: Zarząd Główny i Główną Komisję Rewizyjną¹⁹. W 2024 r. Stowarzyszenie będzie obchodzić jubileusz 25-lecia działalności.

¹⁵ MON. *Misje. PKW w Libanie (UNIFIL)*, op. cit.; G. Ciechanowski, P. Lotarski, *Powrót nad rzekę Litani. Polskie Kontyngenty Wojskowe w Siłach Pokojowych UNIFIL*, Olsztyn 2023, s. 13.

¹⁶ Cz. Marcinkowski, *Społeczne aspekty misji prowadzonych poza granicami państwa*, [w], *Polacy w misjach poza granicami kraju – doświadczenia, wspomnienia, perspektywy*, red. G. Ciechanowski, Szczecin 2015, s. 106.

¹⁷ *Ibidem*, s. 114.

¹⁸ Cz. Marcinkowski, *Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ. Historia Stowarzyszenia*, <https://skmponz.pl/historia-stowarzyszenia/>, [dostęp: 15.05.2020].

¹⁹ *VI Krajowy Zjazd Delegatów SKMP ONZ*, <https://skmponz.pl/vi-krajowy-zjazd-delegatow-skmponz/>, [dostęp: 1.10.2023].

Zgodnie z obowiązującym statutem, członkami Stowarzyszenia mogą być obywatele polscy, którzy uczestniczyli w misjach pokojowych, stabilizacyjnych i humanitarnych ONZ i innych organizacji międzynarodowych, prowadzonych pod auspicjami lub na podstawie rezolucji Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych. Do Stowarzyszenia mogą wstępować żołnierze w służbie czynnej, rezerwy i w stanie spoczynku, jak również osoby cywilne. Członkami Stowarzyszenia mogą zostać także cudzoziemcy niemający stałego miejsca zamieszkania na terytorium Polski²⁰.

Od czasu powstania trwa proces rozbudowy struktur organizacyjnych. Obecnie w Stowarzyszeniu funkcjonuje 31 kół²¹ we wszystkich większych garnizonach naszego kraju. Stowarzyszenie liczy ok. 1500 członków, w tym kilkadziesiąt kobiet.

Cele programowe Stowarzyszenia można ująć w pięciu zasadniczych grupach zadań:

- 1) integracja środowiska, stymulowanie jego aktywności społecznej oraz stałe poszerzanie bazy członkowskiej;
- 2) reprezentowanie i obrona interesów weteranów misji wobec władz państwowych, wojskowych i samorządowych, oraz ochrona ich czci, honoru i godności;
- 3) działanie na rzecz prawnego uregulowania statusu kombatananta, poprawy warunków socjalno-bytowych członków Stowarzyszenia i ich rodzin;
- 4) rozpoznawanie sytuacji socjalno-bytowej weteranów oraz rodzin poległych i zmarłych kolegach i udzielanie – w miarę posiadanych możliwości – pomocy materialnej;
- 5) popularyzowanie celów i zadań misji pokojowych oraz wyjaśnianie znaczenia i roli ONZ i innych organizacji międzynarodowych w zapewnieniu pokoju i bezpieczeństwa oraz wygaszaniu konfliktów w świecie²².

W dniu 6 lipca 2000 r. Stowarzyszenie podpisało porozumienie o współpracy z komórkami organizacyjnymi Ministerstwa Obrony Narodowej, zgodnie z którym obie strony zobowiązały się do współpracy w określonych dziedzinach i do wzajemnych świadczeń.

Od grudnia 2011 r. Stowarzyszenie otrzymało status organizacji pożytku publicznego, co pozwala na pozyskiwanie środków na działalność statutową oraz pomoc dla weteranów i ich rodzin z odpisu 1,5% od podatku²³.

Od listopada 2012 r. Stowarzyszenie jest członkiem Światowej Federacji Weteranów WVF (The World Veterans Federation)²⁴ skupiającej 181 organizacji we-

²⁰ Statut, <https://skmponz.pl/statut/>, [dostęp: 1.10.2023].

²¹ Wykaz kół Stowarzyszenia, <https://skmponz.pl/kola/>, [dostęp: 1.10.2023].

²² Statut, op. cit.

²³ A. Cichosz, *Opus Solidaritatis Pax – Pokój Owocem Solidarności*, Warszawa 2023, s. 45.

²⁴ *Polacy w misjach poza granicami kraju...*, s. 108.

teranów z 96 państw, reprezentujących rzeszę ok. 30 milionów weteranów i kombatantów z całego świata.

Doceniając znaczenie współpracy z organizacjami oficerów rezerwy państw NATO, Stowarzyszenie wstąpiło do Federacji Stowarzyszeń Rezerwistów i Weteranów Sił Zbrojnych RP, która jest członkiem Międzysojusznicy Konfederacji Oficerów Rezerwy państw NATO (CIOR)²⁵.

Codzienna działalność Stowarzyszenia to, poza pomocą osobom poszkodowanym i rodzinom tych, co na misjach oddali życie, popularyzacja w społeczeństwie celów i zadań operacji pokojowych, idei obronności oraz wychowanie patriotyczne, zwłaszcza młodzieży. Członkowie Stowarzyszenia biorą udział w wielu konferencjach i sympozjach naukowych, spotykają się z młodzieżą. Stowarzyszenie inspirowało działalność wydawniczą, wspiera studentów wyższych uczelni w pisaniu prac licencjackich i magisterskich oraz rozpraw doktorskich o tematyce misji poza granicami państwa.

Szacunku społeczeństwa dla weteranów nie da się wprowadzić ustawą lub dekretem, cel ten można osiągnąć tylko systematyczną pracą wychowawczą. Od wielu lat weterani, członkowie Stowarzyszenia, przeprowadzają rocznie ponad 150 lekcji wychowania obywatelskiego, spotkań i prelekcji w szkołach oraz na uczelniach, organizują wystawy, konkursy historyczne, plastyczne, konferencje naukowe. Ich celem jest upowszechnianie wiedzy o roli ONZ w zapewnianiu globalnego bezpieczeństwa i pokojowego rozwiązywania konfliktów, a zwłaszcza wiedzy o zaangażowaniu Wojska Polskiego w operacjach pokojowych poza granicami państwa.

Zwieńczeniem tych wieloletnich działań Stowarzyszenia jest m.in. to, iż szkoły przyjmują sobie za patronów żołnierzy sił pokojowych ONZ. We wrześniu 2014 r. imię „Żołnierzy Sił Pokojowych ONZ” przyjęło Niepubliczne Technikum Zawodowe ZDW w Kielcach²⁶. W październiku 2022 r. w Radomiu dokonano odsłonięcia pamiątkowego obelisku poświęconego żołnierzom Wojska Polskiego – uczestnikom misji i operacji wojskowych poza granicami państwa. W czerwcu 2023 r. w Łodzi jednemu z rond nadano nazwę „Misji Pokojowych ONZ”²⁷. W wielu miejscowościach w całej Polsce nazwy związane z misjami pokojowymi nadawane są ulicom, placom, rondom, parkom i skwerom.

29 maja na całym świecie obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Uczestników Misji Pokojowych ONZ. Dzień ten został ustanowiony przez Zgromadzenie Ogólne ONZ rezolucją 57/129 z dnia 11 grudnia 2002 r.²⁸, na wniosek Polskiego

²⁵ A. Cichosz, op. cit., s. 45.

²⁶ *Kieleckie uroczystości uczniów z klas mundurowych*, <https://skmponz.pl/kieleckie-uroczystosci-uczniow-z-klas-mundurowych/>, [dostęp: 1.10.2023].

²⁷ *W Łodzi mamy rondo Misji Pokojowych ONZ*, <https://skmponz.pl/w-lodzi-mamy-rondo-misji-pokojowych-onz/>, [dostęp: 1.10.2023].

²⁸ *Resolution 57/129. International Day of United Nations Peacekeepers*, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/546/36/PDF/N0254636.pdf>, [dostęp: 1.10.2023].

i Ukraińskiego Stowarzyszenia Uczestników Misji Pokojowych oraz rządu Ukrainy w celu złożenia hołdu „wszystkim mężczyznom i kobietom, którzy uczestniczyli, uczestniczą i będą uczestniczyć w operacjach pokojowych ONZ, oraz aby uczcić pamięć tych, którzy w sprawie pokoju oddali życie”. Dzień ten nawiązuje do ustanowienia Rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 50 (1948) w dniu 29 maja 1948 r. pierwszej misji obserwacyjnej ONZ – UNTSO (United Nations Truce Supervision Organization), która 75 lat temu rozpoczęła trwającą do dnia dzisiejszego działalność. Dzień 29 maja jest również Dniem Weterana²⁹ ustanowionym przez Sejm RP ustawą *O weteranach działań poza granicami państwa*³⁰.

W tym uroczystym dniu z dumą salutujemy obecnym uczestnikom misji i operacji wojskowych. Składamy też hołd tym wszystkim, którzy nieustraszenie i bez lęku służyli w nich wcześniej. Dzięki ich poświęceniu świat staje się bezpieczniejszym miejscem. Pamiętajmy, że najdroższa operacja pokojowa kosztuje znacznie mniej niż najtańsza wojna, nie mówiąc o ofiarach. Jest to inwestycja, którą warto podejmować i w niej uczestniczyć.

29 maja oddajemy hołd wszystkim odważnym i pełnym poświęcenia Polakom, którzy sprawie pokoju oddali życie i zdrowie. Niech Ich najwyższe poświęcenie na zawsze pozostanie w naszej pamięci, otoczone najwyższym szacunkiem. Zadbajmy o to, by pamięć o Nich nigdy nie zaginęła, przekazując ją naszym dzieciom i wnukom.

Bibliografia

Akty prawne

Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. *Prawo o stowarzyszeniach*, Dz.U. 1989, nr 20, poz. 104 z późn. zm.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, Dz.U. 2003, nr 96, poz. 873 z późn. zm.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. *o weteranach działań poza granicami państwa*, Dz.U. 2011, nr 205, poz. 1203 z późn. zm.

Monografie

Birchmeier Ch., Burdelski M., Jendraszczak E., *50-lecie Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych w Korei*, Adam Marszałek, Toruń 2003.

Cichosz A., *Opus Solidaritatis Pax. Pokój Owocem Solidarności*, Difin, Warszawa 2023.

Ciechanowski G., *Polskie Kontyngenty Wojskowe w operacjach pokojowych 1990–1999*, Adam Marszałek, Toruń 2010.

²⁹ *Polacy w misjach poza granicami kraju...*, s. 110.

³⁰ Dz.U. 2011, nr 205 poz. 1203 z późn. zm.

- Ciechanowski G., *Żołnierze polscy w misjach i operacjach pokojowych poza granicami kraju w latach 1953–1989*, Adam Marszałek, Toruń 2007.
- Ciechanowski G., Lotarski P., *Powrót nad rzekę Litani. Polskie Kontyngenty Wojskowe w Siłach Pokojowych UNIFIL*, Instytut Nauk Politycznych UWM, Olsztyn 2023.
- Deczyński R., *Siły pokojowe ONZ wobec współczesnych konfliktów zbrojnych. Liban – studium przypadku*, Wydawnictwo Akademickie AMW, Gdynia 2012.
- Kozaczuk W., *Misje pokojowe Wojska Polskiego 1953–1978*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1978.
- Kozerawski D., *Udział jednostek Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973–2003. Wybrane problemy*, Akademia Obrony Narodowej, Wydział Wydawniczy, Warszawa 2004.
- Ludwikowski B., *Namibia – pomyślnie wypełniona Misja Pokojowa ONZ przy znaczącym udziale Polaków*, Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ, Warszawa 2009.
- Marszałek M., Limanowski J., Lotarski P., *15 lat działalności Stowarzyszenia Kombatantów Misji Pokojowych ONZ w służbie pokoju – Doświadczenia. Stan obecny. Perspektywy*, Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej, Warszawa 2014.
- Polacy w misjach poza granicami kraju – doświadczenia, wspomnienia, perspektywy*, red. G. Ciechanowski, Volumina.pl Daniel Krzanowski, Szczecin 2015.
- Polska w misjach i operacjach międzynarodowych poza granicami państwa. Polityka – Bezpieczeństwo – Doświadczenia*, red. D. Kozerawski, Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia, Zielonka 2021.
- Żołnierze z Pomorza Zachodniego w komisjach rozjemczych i misjach Pokojowych ONZ – wspomnienia, relacje, refleksje*, red. G. Ciechanowski, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2013.

Artykuły

- Gaj K., Zuziak J., *Wojsko Polskie w międzynarodowych misjach pokojowych (1953–2011)*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 2011, R. 12, nr 5, s. 21–89.
- Marcinkowski Cz., *Istota i ewolucja misji pokojowych ONZ*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 2011, R. 12, nr 5, s. 7–20.

Źródła internetowe

- MON, *Misje*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/misje>.
- Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ, <https://skmponz.pl/>.
- UN, <https://www.un.org/en/>.

Origins and activities of The UN Peacekeeping Missions Veterans Association

Summary

Poland is a country that especially values freedom and peace. The history of the world is rich in achievements of our citizens, helping countries and nations who needed it. The value that immersed in the peacekeeping landscape is the service of Poles under the Flag of the UN, EU, OSCE and NATO. In many regions of the world, the Polish uniform is associated with determination, courage and respect for other cultures and religions. Polish soldiers serve on different continents, often in extremely difficult political, military and climatic conditions. They have repeatedly confirmed their top-notch soldierly professionalism, perfectly passing the exam of military craftsmanship, courage, creative thinking and quick adaptation to specific conditions. Veterans, former peacekeepers, may a lot of differences: age, time and place of service, but they have one thing in common – the awareness that their efforts have contributed to building a better and safer world. Since 1999, all peacekeepers, have also been trying to integrate the UN Peacekeeping Missions Veterans Association, which daily activities include, apart from helping the injured veterans and families of those who gave their lives on missions, popularizing the goals and tasks of peacekeeping operations in the society and the patriotic education, especially among young people. Their aim is to disseminate knowledge about the role of the United Nations in ensuring global security and peaceful resolution of conflicts, and in particular about the involvement of the Polish Army in peacekeeping operations. Members of the Association take part in conferences, scientific symposia and lectures. The Association inspires publishing activities, supports university students in writing bachelor's and master's theses, as well as doctoral dissertations on the subject of peacekeeping missions.

Keywords: peacekeeping operations, UN, UN Peacekeeping Missions Veterans Association.